

Natur & Miljø

UTGITT AV NATURVERNFORBUNDET

NO_x-avtale gir stabilisering av CO₂

side 6

Klimautvalg torpederer kollektivtrafikk

side 7

Bare rør på Stortinget

side 5

Påbud eller støtte til returpapir

side 3

Hormon-skandale i EF

siste side

Fiskeridepartementet tillater utrydding av sel

Fiskerimyndighetene tillater en totalutrydding av den lokale selbestanden i Varangerfjorden. Universitet i Oslo har fått tillatelse til å felle 80 havert og 20 steinkobber i 1990-93. I følge myndighetenes egne tall er bestanden i området på henholdsvis 4 og 6 dyr.

ANDERS GJESVIK

– Fiskerimyndighetenes tillatelse betyr i følge egne anslag en utrydding av disse selbestandene i området. Det vitner om en utrolig uansvarlighet i forvaltningen av disse artene, sier Thor Midteng i Naturvernforbundet.

Utryddelse

I mai i fjor la kystselutvalget fram sin innstilling. Utvalget var ledet av departementsråden i Fiskeridepartementet, og innstillingen var enstemmig. Her blir det slått fast at minimumsnivået for selbestandene må settes høyt nok til å tåle en viss belastning uten at bestanden trues. Kystselen er i utgangspunktet fredet, men det kan åpnes for jakt på bestander som tåler det.

Innstillingen oppgir størrelsen på våre kystselbestander, som et grunnlag for en forsvarlig forvaltning. I Varangerfjorden blir det oppgitt bestander på 4 havert og 6 steinkobber. 8. november i fjor søkte Universitetet i Oslo om tillatelse til å felle 20 havert og 5 steinkobber hvert år i perioden 1990-93 i forbindelse med et forskningsprosjekt. Allerede dagen etter innvilger Fiskeridirektoratet søknaden.

Det ble ikke satt noen krav

til tillatelsen, verken til avlivingsmetode, steder hvor fellingen kunne foregå eller til faglig innrapportering. I praksis en fullmakt til å utrydde de lokale bestandene av havert og steinkobbe, fem måneder etter at innstillingen om kystsel kom.

Truet bestand

Naturvernforbundet i Sør-Varanger skrev et brev til Fiskeridepartementet og ropte et varsko, samtidig som det blir foreslått en midlertidig fredning av kasteplassene for kystsel i Sør-Varanger.

I brevet gjør Naturvernforbundet oppmerksom på at undersøkelser utført av miljøavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark viser at bestanden i Varangerfjorden av havert og steinkobbe er kraftig redusert i de siste årene. Dette skyldes trolig en kombinasjon av drukning i fiskeredskaper, miljøgifter, forstyrrelser på kasteplassene og en voldsom økning i jaktpresset. I Sør-Varanger har dette ført til at de lokale stammene av havert og steinkobbe er i ferd med å bli utryddet. Havertebestanden får en viss tilførsel fra Russland, fordi dyret vandrer. I Russland er haverten totalfredet.

På hodet

En drøy måned senere svarer

Fiskeridepartementet: «For at Fiskeridepartementet skal begrense tillatelsen til jakt på kystsel i Sør-Varanger må det foreligge resultater fra vitenskapelige undersøkelser som viser klart nødvendigheten av dette».

– Departementet tar i sitt svar ikke hensyn til speilvendingsprinsippet, det vil si at selen i utgangspunktet er fredet. I stedet for å forlange dokumentasjon for at selbestanden tåler belastningen, bes det om at Naturvernforbundet skal dokumentere at den ikke gjør det. Sin egen innstilling og Fylkesmannens undersøkelser blir glatt oversett, sier Midteng.

Fiskeridepartementet som næringsdepartement har liten glede av kystselen, særlig haverten. Den er mellomvert for parasitten torskekveis, den gjør størst skade i fiskeoppdrettsanleggene og den er ikke kommersielt utnyttbar.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR. (02) 61 62 10
Prod.: GPG Sats & Trykk as.
Oslo

Exit Baarli

Myndighetene vurderer førtidspensjonering som et virkemiddel mot arbeidsløsheten. Den første de bør permittere er Johan Baarli, sjefen for Statens institutt for strålehygiene.

Nå er det vel i alle fall for sent å bli kvitt Baarli før han går av med pensjon til sommeren likevel. Men sporene etter den avtroppende SIS-sjefen skremmer såpass at myndighetene bør tenke seg nøye om når de ansetter en ny kost.

– Angst er et vel så stort problem i forbindelse med radioaktiv stråling som de fysiske skadene, sier Johan Baarli til Dagbladet Søndag, og finner det maktpåliggende å hevde at strålefaren fra sola er atskillig større enn den radioaktive strålingen.

Det er ikke første gang Johan Baarli kommer med sine krampaktige forsøk på å forsvare atomindustrien. Sjefen for SIS har de siste årene gjort seg bemerket med en endeløs rekke av utspill som bagatelliserer farene ved atomkraft. Enten er mannen i det hele tatt ikke i stand til å se hvilke helseskader som skyldes atomstråling eller så gir han simpelthen blaffen. Begge deler er fullstendig uakseptable for en mann som har ansvaret for stråleberedskapen i landet.

Baarlis skrivebordsteorier rimer dårlig med virkelighetens verden. Senest har vi fått vite at hyppigheten av leukemi blant barn som bor i nærheten av Dounreay er fem ganger høyere enn ventet.

Neddyssingen av skadevirkningene ved radioaktivitet og stråling er en gammel tradisjon som går tilbake til Eisenhower-administrasjonen og den kalde krigens dager. Den gang gjaldt det prøvesprengninger, og kunnskapene var begrenset. Beroligelse framfor informasjon er siden blitt en regel for strålevernfolkene.

Når Baarli uttaler at angsten for stråling er farligere enn strålingen, er han i pakt med det verste i denne tradisjonen: At myndighetene ser det som sin oppgave å beskytte oss mot informasjon i stedet for mot strålefare. Men fagfolkene ved SIS er altså ikke mer beroliget av sitt eget budskap enn at de holdt sine egne barn innendørs under Tsjernobyl-katastrofen. Dette er selvsagt med på å skape den angst og mistenksomhet man søker å unngå.

Kunnskapen vår er fremdeles begrenset, særlig om de ulike radioaktive stoffenes bevegelser og oppkonsentrering i naturen og i levende organismer. La oss håpe at den neste SIS-sjefen er mer ydmyk overfor oppgaven. Atomstråling er altfor alvorlig til å bagatellisere.

Gunnar Bolstad

– Bryt samarbeidet om spesialavfall

Norge bør trekke seg fra samarbeidet med Sverige om et felles anlegg for spesialavfall, mener Naturvernforbundet. Avtalen er basert på at avfallsmengden stadig vil øke, og lite er gjort for å nå målet om avfallsminimering, skriver forbundet i et brev til miljøvernminister Thorbjørn Berntsen.

RAGNHILD SVED

Samarbeidsavtalen med Sverige vil virke negativt på arbeidet med å redusere mengden spesialavfall som produseres, mener Naturvernforbundet. NNV mener dessuten at avtalen er i strid med prinsippene om egenansvar for avfallet og behandling nær kilden.

Både Basel-avtalen om farlig avfall og prinsipperklæringer fra norske myndigheter slår fast at avfallsminimering og gjenvinning er overordnede mål i arbeidet med spesialavfall.

Passive myndigheter

– Hittil har miljøvernmyndighetene passivt akseptert fortsatt økning i spesialavfallsmengden og basert planene for et sentralt destruksjonsanlegg på prognoser som viser at Norge skal produsere stadig større mengder avfall i framtida, skriver generalsekretær Dag Hardeide i brevet til Berntsen.

En passiv tilpasning til økende avfallsmengder i Norge og Sverige ligger også til grunn for det norsk-svenske samarbeidet, selv om ordet avfallsminimering gjentas ofte i sakspapirene. Men også dette anlegget er dimensjonert ut fra økende avfallsmengder, og Naturvernforbundet frykter at anlegget

vil bli avhengig av store avfallsmengder i lang tid for å kunne drives bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Da Basel-avtalen ble ratifisert i mars 1989 sa Miljøverndepartementet at den totale avfallsmengden må reduseres, og gjøres mindre farlig, og at avfallet må behandles så nær kilden som mulig og fortrinnsvis innen opprinnelseslandets grenser.

– Disse prinsippene ønsker regjeringen nå Stortingets velsignelse til å fravike i kostnads-effektivitetens navn og med formell ryggdekning i en unntaksparagraf i Basel-avtalen, heter det i brevet til miljøvernministeren.

Krever tiltak

Det må snarest mulig settes i gang avfallsminimerende tiltak, krever Naturvernforbundet. Når mulighetene for avfallsminimering og gjenvinning av spesialavfall er tatt med beregningene for avfallsmengdene, kan mulighetene for behandling av det resterende avfallet utredes. Men da må ikke rammebetingelsene gjøres så snevre at en rekke løsninger er utelukket i utgangspunktet, for eksempel at anlegget for organisk avfall skal være «altetenende», at teknologien skal være velprøvet og at virksomheten skal være bedriftsøkonomisk lønnsom.

Didriksen & Papirindustri A/S

JP IMPORT
Risløkkveien 66
0583 Oslo5

Påbud eller støtte til resirkulering

Den planlagte papirfabrikken til Norske Skog får kapasitet til å ta i mot vel halvparten av returpapirmengden fra aviser og ukeblader i Norge. Et utvalg med representanter fra Norske Skog og Miljøverndepartementet vurderer fire ulike økonomiske modeller for resirkulering av returpapir.

ANDERS GJESVIK

Norske Skogs nye papirfabrikk kan ta i mot 120.000 tonn med returnerte aviser og ukeblader i året. Dette utgjør vel halvparten av den totale mengden på 240.000 tonn ukeblader og aviser som blir forbrukt i Norge. I dag blir det bare samlet inn 40.000 tonn, og papiret blir for det meste eksportert til utlandet.

Et utvalg med representanter for Norske Skog og Miljøverndepartementet vurderer fire ulike økonomiske modeller for å gjennomføre resirkuleringen. Høye transportutgifter gjør at resirkuleringen ikke er bedriftsøkonomisk lønnsom i dag.

Påbud eller støtte

De to første modellene påbyr bruk av returpapir. Påbudet

blir enten knyttet til all produksjon av avisepapir eller konsesjonen for en ny papirfabrikk. De to andre modellen bygger på økonomisk støtte til resirkuleringen. Det kan skje ved at staten garanterer for både pris og mengde av returpapir, samtidig som Norske Skog får billig kraft til resirkuleringen.

Den siste modellen gir Norske Skog ansvar for å samle inn og gjenvinne aviser og ukeblader. Samtidig blir det lagt en avgift på aviser og ukeblader som betales av forbrukeren. Avgiften går til å bygge opp et fond som brukes til transportstøtte og til å utligne prissvingninger på resirkulert papir i utlandet.

Nedbrytende

Utvalget regner med å avslutte sitt arbeid i løpet av mai. Norske Skogs representant i utval-

get, Gunnar Lerbaldet, sier det foreløpig ikke er noen spesiell modell som peker seg ut.

– Vi i treforedlingsindustrien er i mot en påbudslinje, vi tror mer på økonomiske ordninger. På lang sikt må resirkuleringen være lønnsom, sier Lerbaldet.

Det er klart at Miljøverndepartementet foretrekker å bli enige med industrien om en modell. Men prosessen med innsamling og resirkulering av aviser og ukeblader er svært synlig i opinionen. Hvis ikke papirinsamlingen fungerer virker det generelt nedbrytende på folks holdninger til egeninnsats i miljøvernet. Det er derfor trolig at departementet vil føle seg tvunget til å gjennomføre en resirkulering, også gjennom påbud om nødvendig.

Forurensing dreper i Sør og Øst

Omkring 125.000 tonn giftig avfall blir sendt fra Europa til den tredje verden hvert år. Forsøk på å rydde opp i Øst-Europa vil føre til at mengden som dumpes øker.

ANDERS GJESVIK

I den tredje verden er industriforurensningen 16 ganger så høy som for 30 år siden, skriver Redd Barna-avisa. 90 prosent av befolkningen i Mexico City og 60 prosent i Calcutta lider av luftveisinfeksjoner fra luftforurensning.

Levevilkårene til 135 millioner mennesker trues av forurensning. Dette tallet vil trolig øke til 485 millioner i år 2000 fordi

nye 60.000 kvadratkilometer land blir ørken hvert år, og 214.000 kilometer land er så uttynt at det ikke lenger lønner seg å dyrke noe.

En sjettedel av menneskene i den tredje verden opplever sult hver dag, det vil si minst 800 millioner mennesker. I seksten afrikanske land har det daglige kalori-inntaket sunket de siste tjue årene, og synker fortsatt.

Lite skjedd i Øst

De spede forsøkene på å rydde

opp i forurensningen i Øst-Europa har ikke monnet mye. Fortsatt ødelegger industriforurensningen både miljø og helse. I Ungarn har hvert 17. dødsfall sammenheng med luftforurensning. I byen Girgiu i Romania ble i løpet av ett år 88.000 barn og 63.000 voksne behandlet for lungesykdommer fra luftforurensning. I Sovjet puster 50 millioner mennesker inn luft som inneholder 10 ganger så mye forurensning som tillatt i Vest-Europa.

Takk for støtten!

 GPG Sats & Trykk as

Schweigaards gt. 34
Postboks 3750 Gamlebyen
0135 Oslo 1
Tlf. 02/17 34 24
Fax 02/17 25 19

 TFL

Treforedling
– miljøvennlig bransje i vekst
Treforedlingsindustriens Landsforening
Norwegian Pulp and Paper Association

Vinstra kraftselskap
2640 Vinstra

Vi støtter
Norges Naturvernforbund

Kongsberg Kommunale
Elektrisitetsverk

NORFOND

Dahlgren & Thoresen A/S

A/S Sognekraft

Takk for støtten!

TOMMEN GRAM A/S

Nordenfjeldske
DET NORDENFJELDSKE
DAMPSKIBSSKAB AS
Address: Kjøpmannsgt. 52
P.O. Box 87
7001 Trondheim
Norway
Telephone: +47-7-52 05 00
Telefax: +47-7-52 05 15

NKL
Norges Kooperative
Landsforening

Gjøvik Kommune

CTT
CHEMTEAM TANKERS AS

Ranheim
Papirfabrikk as

KEMPPI
Sveisemaskiner

LANDSBANKEN A/S

Røstvik trekker seg

Harald Røstvik stiller ikke til gjenvalg som leder i Solenergiforeningen. I fjor brukte han rundt 170.000 kroner av egne penger på å informere publikum. Myndighetene vil ikke støtte virksomheten.

ANDERS GJESVIK

Røstvik stiller ikke til gjenvalg i protest mot myndighetenes manglende interesse for Solenergiforeningen. Publikums interesse er derimot sterkt stigende, og fører til en flom av henvendelser. Røstvik har tatt i bruk telefonsvarer for å begrense pågangen, men likevel

regner han med å ha nær 150.000 kroner i tapt arbeidsfortjeneste og 18.000 i reiseutgifter i fjor. Solenergiforeningen har søkt Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd om økonomisk støtte til informasjon, men fikk blankt avslag.

– NTNf bruker selv store summer på informasjon om solenergi. Avslaget er en ned-

vurdering av Solenergiforeningen som frittstående organisasjon, som kan gi uavhengig informasjon. Statoil har hatt opp til 40 informasjonsmedarbeidere som kan informere om foretreffelighetene ved gass og olje. En slik avdeling fungerer som en lobby, og trenger motvakt, sier Røstvik.

Tonerkassetter kan resikuleres

Årlig kastes 750 tonn tonerkassetter fra kopimaskiner og laserprintere i søpla. Men de fleste kassetene er det mulig å fylle nytt fargepulver på, og dermed både spare penger og redusere avfallsmengden.

RAGNHILD SVED

Firmaet Magna Media Norge, som har kontor i de fleste større byer i landet, har spesialisert seg på relading av tonerkassetter. De fyller kassetene med 20-50 prosent mer fargepulver

enn opprinnelig, og lover at det likevel er mulig å spare opptil 50 prosent i forhold til hva det koster å kjøpe ny. Målet er at kundene skal ha kassetten tilbake innen 72 timer.

Tonerkassetene består av hardplast og metalleder. Stort sett blir de kastet som vanlig

kontoravfall. I følge Stiftelsen for Miljømerking kastes det årlig omlag 750 tonn med tonerkassetter. Resikulering av tonerkassetter vil redusere avfallsmengden til langt under 10 tonn. Dersom man også klarer å resikulere fargepulveret, blir ikke noe avfall.

Riskraft i India

Ris er ikke bare Indias viktigste matvekst. Kli og agner som før ble kastet blir nå brukt til å drive et kraftverk, produksjon av matolje og kraftfôr. Risavfallet kan bli landets største industri med en verdiskapning på nær 12 milliarder kroner i året.

ANDERS GJESVIK

– Ingen annen avling gir samme industripotensiale, sier Kumar Bhatia ved Departementet for matforedling. India har en årsproduksjon på over 100 millioner tonn ris. For ti år siden kastet bøndene 300 kilo kli og agner for hvert tonn ris. I dag gir de 300 kiloene rundt 36 kilo matolje, fem kilo furfural, 144 kilo kvegfôr og energi som til-

svarer 85 kilo kull. Agnene selges for 180 kroner tonnet og kliet for 1200 kroner tonnet. Før måtte møllerne betale for å bli kvitt kli og agner.

Varmekraftverk

I den rike jordbruksdelstaten Punjab har agnene erstattet kull som energikilde i sukker- og papirfabrikkene og risemøllene. Delstaten har også et ti megawatt stort varmekraftverk som går på risagner. Agnene

koster halvparten av kullprisen og gir mer enn 70 prosent av kullets energimengde.

En ekstrakt av agnene, furfural, blir brukt i støperiene som et billigere alternativ til formaldehyd. Det blir også brukt i parfymeindustrien. India skal eksportere 3000 tonn furfural til Belgia. Handelen skaffer landet nesten 18 millioner kroner i utenlandsk valuta.

Nytt gassrør til Tyskland: Vedtak før konsekvensutredning

Stortinget skal i løpet av vårsesjonen ta stilling til bygging av en ny norsk gassrørledning til kontinentet – Europipe. Men miljøkonsekvensene vil først være utredet etter at Stortinget har fattet sitt vedtak. SFT reagerer sterkt og mener det er prinsipielt betenkelig at utredningen ikke blir en del av Stortingets beslutningsgrunnlag.

RAGNHILD SVED

10 milliarder kroner skal investeres i Europipe, den tredje norske gassrørledningen til kontinentet. Europipe skal gå fra Nordsjøen til Tyskland. Statoil er operatør for rørledningen, som skal være klar til å levere gass fra 1. oktober 1995.

Programmet for konsekvensutredningen har vært på høring, men utredningen vil ikke være klar før til sommeren. SFT mener det er betenkelig at utredningen legges fram først etter Stortingsbehandlingen, og at saken, i strid med forutsetningene i Petroleumsloven,

er bundet opp av økonomiske avtaler.

Dette blir tilbakevist av Olje- og energidepartementet.

– Stortinget skal i vårsesjonen fatte en prinsippbeslutning om bygging av rørledningen, men vil ikke få anledning til å si nei, fordi utbygging av Trollfeltet allerede er godkjent. I den forbindelse ble det gjort klart at vi ville komme tilbake til Stortinget når det ble behov for ny transportkapasitet. Det ser vi nå at det er, sier fungerende byråsjef Villa Kulild i OED.

Når Stortinget har gitt sin tilslutning til bygging av Europipe, kan Statoil innhente an-

bud. Etter det N&M Bulletin erfarer er Statoils hastverk en viktig årsak til at saken legges fram for Stortinget før konsekvensutredningen er klar.

Villa Kulild sier at OEDs framgangsmåte i denne saken er helt korrekt.

– Flere andre saker er blitt behandlet på akkurat samme måte. Det er ikke gitt at Stortinget skal ha seg forelagt alle alternativer, for eksempel når det gjelder trasèvalg. Det er også normalt at Stortinget delegerer utøvende myndighet til Regjeringen, hvor miljø- og fiskeriinteressene er representert, sier hun.

Bare lokale effekter fra oljebranner

Sot og kjemiske stoffer fra de kollosale oljebrannene i Kuwait stoppes foreløpig av et atmosfærisk tak tre kilometer over bakkenivå, men faren for global spredning er ennå ikke helt over, konkluderer en analyse fra det tyske instituttet for fly- og romforskning i Oberpfaffenhofen, DLR.

GUNNAR BOLSTAD

Klimaforskerne er uenige om hva slags globale konsekvenser oljebrannene i Kuwait vil ha. DLR konkluderer altså med at utslippene stoppes av et atmosfærisk tak som beror på spesielle temperatur- og fuktighetsforhold i området på vårparten. Taket hindrer sot og kjemiske stoffer å trenge høyere enn tre kilometer over bakkenivå, skriver Dagens Nyheter.

Regn kan føre til atomsfæren vaskes ren, slik at stoffene faler ned til bakken i og omkring Persiabukta. For landene omkring vil dette ha alvorlige miljøkonsekvenser, men vil spare resten av verden for miljødeleggelser og ytterligere klimaforandringer.

Men de atmosfæriske forholdene kan ennå forandre seg og dermed kan utslippene fra oljebrannene komme til å spre seg globalt.

220.000 tonn

Oljebrannene er svært vanskelige å slukke. Ifølge den ledende oljebranneksperten Red Adair kan slukningsarbeidet ta opptil tre år. I mellomtiden går omlag 220.000 tonn olje opp i røyk hver dag.

Forskerne ved DLR har regnet ut at dette frigjør varme tilsvarende 1.000 Watt pr. kvadratmeter.

Takk for støtten!

NIDAR BERGENE
alltid no' godt

Vi støtter
Norges Naturvernforbund

N O R S K
MILJØTEKNOLOGI

Idun a.s
Postboks 4214T, 0401 Oslo 4

RAUFOSS A/S

KRONOS TITAL A/S
FREDRIKSTAD

TROMS KRAFTFORSYNING
EVENVEGEN 34 - POSTBOKS 778 - 9001 TROMSØ
TELEGRADRESSE: KRAFTFORSYNING - TLF (085) 38 011

En strøm av tjenester

ODDA SMELTEVERK A/S

Gratis CO₂-mål i NO_x-avtale

Norge må oppfylle dagens CO₂-målsetning selv om myndighetene lar seg presse av Norsk Hydro til å droppe den. Ved å oppfylle vår internasjonale forpliktelse om å redusere NO_x-utslippene med 30 prosent, vil en stabilisering av CO₂ komme av seg selv.

GUNNAR BOLSTAD

Norge har gjennom Sofia-protokollen fra 1988 forpliktet seg til å stabilisere utslippene av nitrogenoksider (NO_x). I tillegg har Norge sammen med 12 andre land forpliktet seg til å redusere utslippene med 30 prosent innen 1998.

– Greier vi den målsetningen, vil en stabilisering av CO₂ komme flytende av seg selv, sier Anniken Hoel i SFT.

SFT arbeider nå med en handlingsplan for NO_x-reduksjoner. Planen skal være ferdig før sommeren, og vil i noen grad bygge på den tiltakskatalogen som SFT utarbeidet i forbindelse med klimautredningen.

Energisektoren

– Ikke alle tiltak mot NO_x vil ha en effekt på CO₂, fordi NO_x i stor grad kan renses bort fra utslippsmengdene. Men dersom vi akter å nå en reduksjon på 30 prosent, vil det nødvendigvis også få en svært gunstig effekt på utslippene av CO₂, sier Hoel.

Det er særlig på energisektoren at tiltak kan ha gode effekter på begge avgassene. Energioekonomisering og varmepumper er sentrale stikkord. Trolig vil en satsing på kollektivtrafikk også ha betydelig effekt.

– CO₂-avgifter utløser tiltak

– CO₂-avgifter vil utløse en rekke andre tiltak mot CO₂-utslipp. Ikke minst vil det komme til å skje mye i oljesektoren. Trolig er utredningen altfor forsiktig når det gjelder virkninger av avgifter på sokkelen, sier Gunnar Mathisen, som har vært sekretariatsleder for klimautredningen.

GUNNAR BOLSTAD

– Norge har kommet langt i forarbeidet til avgiftsordninger og tiltakspakker i klimasammenheng, sier Mathisen. – EF-kommisjonen er blant dem som følger godt med på det som skjer i Norge nå. Slik sett har vi innflytelse gjennom eksempelets makt.

– Dere peker på at Norge må ha høyere avgifter for å oppnå en stabilisering enn flere andre land i Vest-Europa har. I tillegg er dere i tvil om hvorvidt avgiftene i det hele tatt vil virke på sokkelen. Ville det ikke da være lurt å anbefale andre

tiltak som kan komplementere avgiftene?

– Det er viktig at CO₂-avgiftene får en sjanse til å vise at de virker. Et skikkelig avgiftsnivå vil utløse en rekke tiltak innenfor for eksempel ENØK og produksjonsteknologi, hevder Mathisen, som legger til at utviklingen i tiden framover vil bli nøye overvåket, for å se om avgiftene virker eller om man også må sette inn andre virkemidler og tiltak.

– Den avgiften som nå gjelder for sokkelen, er jo lav i forhold til det nivået som er antydning i år 2000 – omlag 650 kroner pr. tonn CO₂. Allerede nå vet vi at det er god aktivitet i

oljeselskapene for å finne løsninger på CO₂-utslippene, noe som vil forsterke seg ytterligere når avgiften stiger. Personlig tror jeg at utredningen er for forsiktig når det gjelder effekten av avgifter i oljesektoren.

– Men dersom politikerne vegrer seg for å vedta avgifter på det nivået som er nødvendig, hva er alternativet?

– Da må vi legge større veipå andre virkemidler, og reguleringer og forbud. Dette er tradisjonelle tiltak som miljøbevegelse og miljøbyråkrater lenge har hatt en forkjærlighet for. Jeg tror imidlertid at tiden er inne til å la avgiftene vise hva de er gode for.

Skogplantning politisk halmstrå

Skogplantning er det tiltaket som ved siden av avgifter omtales i mest positive ordelag i klimautredningen. Massiv skogplantning kan binde opp til 70 prosent av CO₂-utslippene. Imidlertid nevnes det overhodet ikke at tiltaket utelukkende har en utsettende effekt.

N&M Bulletin omtalte forslaget i nr. 2/91. Institutt for skogfag, som har laget en delutredning om tiltaket, mener at over 20 prosent av Norges CO₂-utslipp kan bindes i løpet av en periode på 40 år, uten særlig konflikt med andre miljøhensyn. Dersom man ser bort fra mulige konflikter, kan bindingspotensialet altså være så høyt som 70 prosent.

Negative effekter

Klimautredningen peker selv på en del negative miljømessige effekter ved tiltaket:

– Fare for mer ensartet naturmiljø og reduksjon av det økologiske mangfoldet.

– Økte metanutslipp som følge av grøfting.

– Endringer i kulturlandskapet.

– Skoggjødsling kan føre til økologiske endringer og økt avrenning av næringsstoffer.

– Tiltak i skogen kan bare utsette problemene. Men for å gi et pusterom kan de være nyttige. For eksempel kan vi i mellomtiden ha fått energibærere som ikke skaper utslipp av drivhusgasser, sier professor Birger Solberg ved Institutt for skogfag.

Omstridt tiltak

– Både grøfting av myr og treslagskifte med granplantning på Vestlandet og i Nord-Norge er svært omstridte tiltak allerede med det omfang dette har i dag. Skogsnaturen, med det mangfold av vegetasjonstyper og livsformer som vi kjemper for å opprettholde, vil bli forsimplet og utarmet, slår konsu-

lent Thor Midteng i Naturvernforbundet fast.

– Myrgrøfting er et uomgjør- lig inngrep. Norge har et spesielt ansvar for å ta vare på myr og våtmarker. Myrgrøfting vil redusere landarealenes magasinerende evne og føre til utvasking av næringsstoffer. Gjødsling med nitrogen vil gi økt forsuring og forurensing av vannforekomstene, samtidig som det vil føre til at enkelte naturtyper rett og slett forsvinner. Alt dette er konsekvenser av et tiltak som i høyden går ut på å kjøpe seg tid. Forslaget bærer preg av å være et halmstrå for politikerne, sier Midteng.

Mangelfull analyse: – Kollektivtrafikk dårlig tiltak

Kollektivtrafikk levnes ikke store sjanser som virkemiddel i klimautredningen. Men bakgrunns materialet er mangelfullt. TØI, som har utført analysene, har ikke fått penger til å studere kombinasjoner av tiltak.

GUNNAR BOLSTAD

– Uansett er det viktig å peke på at satsing på kollektivtrafikk som et virkemiddel i klimasammenheng ikke vil være noe effektivt virkemiddel, heter det i klimautredningen. Utvalget, i denne forbindelse under sterk innflytelse av Samferdselsdepartementet, har også satt mye inn på å vise hvor dårlig toget kommer ut: Ved en fordobling av togtrafikken, vil biltrafikken reduseres med fem prosent og de norske klimagassutslippene med 0,7 prosent. Så negative til jernbanesatsing er utvalget, at de til og med har fått regnet ut gevinsten dersom man hadde brukt elektrisiteten til jernbanen til andre formål. Da ville gevinsten bare være på 0,4 prosent.

Sviktende forutsetninger

Men konklusjonene hviler på sviktende forutsetninger. Transportøkonomisk Institutt har som vanlig ikke fått økonomiske midler til å forske på mer enn én bit av virkeligheten av gangen. Denne gangen har de forsket på konsekvenser av CO₂-avgifter. I tillegg finnes det data for konsekvenser av økt reisetid for biltrafikken og av senket reisetid i kollektivtrafikken. Men disse analysene er ikke sammenstilt, selv om TØI sitter på en mer eller mindre ferdig utviklet modell for slike totalanalyser.

– Rapporten vår er nok preget av at arbeidet gikk fort, medgir forsker Harald Thune-Larsen ved Transportøkonomisk Institutt. Vi har bare sett på virkninger av CO₂-avgifter og ikke en kostnadsriktig pri-

sing av tettstedstrafikk. Vi har fått utviklet et modellverk som kan sammenstille ulike tiltak, men har ikke fått midler til å ta det i bruk, sier Thune-Larsen.

Totalanalyse

Naturvernforbundet tar i disse dager et initiativ overfor Samferdselsdepartementet for å få laget en skikkelig totalanalyse av de ulike tiltakene som er foreslått i transportsektoren. NNV ønsker en sammenstilling av tiltak som miljøavgifter, vei- prising, høyhastighetstog og satsing på kollektivtrafikk i sentrale strøk for å finne ut hva slags synergieffekt de ulike tiltakene vil ha sammen.

 JOTUN POLYMER

Biltrafikken øker uansett

CO₂-utslippene fra personbiltrafikken vil øke i årene framover, selv om man innfører en CO₂-avgift. Men klimautredningsutvalget vil likevel ikke anbefale andre typer tiltak for å stabilisere eller redusere utslippene fra sektoren. Det er særlig Samferdselsdepartementet som har vært negativ til slike tiltak.

GUNNAR BOLSTAD

– Norge må ta en stor del av våre reduksjoner fra veitran- sporten, skriver statsminister Gro Harlem Brundtland i en Dagblad-artikkel i slutten av februar. Dette politiske signalet fra statsministeren er imidlertid ikke fulgt opp av utvalget. Trolig er det Samferdselsdepartementets representant, avdelingsdirektør Olav Prestmo, som har satt foten ned for tiltak utover avgifter på linje med andre sektorer.

Fraråder forbud

Selv om utvalget i tur og orden dømmer ulike tiltak nord og ned, medgis det at det er klare svakheter og forbedringspunkter ved modellapparatet i samferdselssektoren. Det er derfor grunn til å understreke usikkerheten som er knyttet til en del av resultatene, heter det i utredningen.

Hverken kollektivtrafikk eller lokale tiltak som vei- prising og bomsystemer anbefales av utvalget. Utvalget fraråder også særnorske krav til energi- effektivitet for biler. Import-

forbud av spesielt bensinslukende biltyper blir avskrevet, fordi det vil bli «svært vanskelig å tilpasse virkemiddelbruken i transportsektoren i forhold til virkemiddelbruken i andre sektorer slik at en oppnår en sektorovergrepene kostnadseffektiv politikk».

Satsing på høyhastighetstog, som ifølge konsulentfirmaet Asplan kan ta 25 prosent av innenlandsk flytrafikk fra en hovedflyplass og seks prosent fra biltrafikken, er ikke vurdert av klimautredningsutvalget.

Press på vassdrag

Dersom Norge går aktivt inn for å oppfylle målsetningen om en stabilisering av CO₂-utslippene, vil det føre til et betydelig økt press mot de gjenværende vassdragene.

Med økte energipriser, blant annet som en følge av en CO₂-avgift, kan flere vannkraftprosjekter bli lønnsomme. Anslaget for det teoretiske potensialet kan dermed oppjusteres når energiprisene øker, heter det i klimautredningen.

I dag er det potensielle vannkraftpotensialet som er økonomisk forsvarlig å bygge ut bedømt til å være omlag 170 TWh. Hittil er omlag 108 TWh allerede utbygd.

I utredningen heter det videre at lønnsom utnyttelse av bannkraft vil være et bidrag til å dekke energietterspørselen uten utslipp av klimagasser. I forbindelse med en ny gjennomgang av Samlet plan bør det bli foretatt en ny vurdering av utnyttelsen av vassdragene i lys av blant annet klimautfordringen, mener utvalget bak klimautredningen.

Utredningen tar også til orde for å la økonomien bli mer avgjørende i vurderingen av utbyggingsrekkefølgen, til tross for at Samlet Plan i sin tid ble utformet for å ivareta ikke-økonomiske verdier på linje med de økonomiske. Det blir implisitt hevdet at konflikt- nivået omkring vannkraftutbygginger generelt har sunket på grunn av oppmerksomheten rundt klimaproblemene.

Utredningen sier også at prisen for vannkraft som eksporteres til andre land bør reflektere miljøfordelene som slik krafteksport medfører for mottakerlandet. Norge skal med andre ord tjene godt på å redde verden fra klimagassene. Hvordan disse inntektene skal kunne oppveie økte ødeleggelser av uerstattelige habitater for planter og organismer i Norge sier utredningen ingenting om.

Takk for støtten!

 NOR-SEKK A/S
– miljøvern i pose og sekk

 STATOIL

FLY OG MILJØ
Vil du vite mer,
kontakt
BRAATHENS SAFE
Informasjonsavdelingen
Tlf.: 59 70 00

DENTOR AS
LÅGAVEIEN 10
POSTBOKS 226, 3251 LARVIK
Telefon (034) 85 115 - 85 207
Telefax (034) 85 870
Bankgiro: 6276.05.14719

 HAFSLUND NYCOMED
P.O. Box 5013 Majorstua, N-0301 Oslo 3, Norway

J.O. ODEJELL

 DUPLI-COLOR NORGE AS
1870 Ørje

 Bryns Patentkontor *4/5*
ESTABL. 1877
Postal Address: P.O. BOX 9566 EGERTORGET, N-0128 OSLO 1, NORWAY
Office Address: KARL JOHANSGT. 25, OSLO
Telephone: NAT. 02-42 19 90, INT. 47-2-42 19 90

Sur nedbør verre enn drivhuseffekten

– Sur nedbør er på kort sikt et langt alvorligere problem for Norge enn klimaendringene, sier ekspedisjonssjef Jan Thompson i Miljøverndepartementet.

RAGNHILD SVED

– Bare ett miljøproblem – ødeleggelsen av ozonlaget er mer akutt. Men her har verdenssamfunnet vist seg i stand til å handle, når man har fått dokumentasjon på bordet, sier Thompson.

Thompson er formann i styringsorganet i Luftforurensningskonvensjonen, der forhandlingene om en ny svovel-

protokoll nå er igang. I stedet for prosentvis reduksjoner, er tanken nå at naturens tålegrense skal ligge til grunn for reduksjonene, og et foreløpig tålegrensekart ble lagt fram på et møte i Geneve nylig.

– Det gode med en slik tilnærming er at vi kan se dette kartet i sammenheng med det vi vet om utslippene, hvordan de transporteres i lufta, virkningene av nedfallet og kostnadene med reduksjoner i

sammenheng. Disse opplysningene kan kjøres i avanserte EDB-modeller og vi kan få vite hvordan vi får til mest mulig kostandseffektive avtaler, sier Thompson.

Tålegrensekartet viser at overskridelsene av naturens tålegrense er mest alvorlig i Sør-Norge, Sør-Sverige og deler av Skottland. Nedfallet over Sørlandet er 10 ganger større enn det naturen kan tåle.

Tsjekkoslovakia har ikke råd til å rense

Tsjekkoslovakia vedtar et miljølovverk på linje med EF. Men miljøvernministeren sier at landet ikke har råd til å fjerne hovedproblemet; de store svovelutslippene.

ANDERS GJESVIK

Tsjekkoslovakia vedtar tre lover: en generell miljøvernlov, en lov om avfallsbehandling, og en lov om ren luft. Men lover alene bedrer ikke miljøet, og Tsjekkoslovakia har ikke råd til å rydde opp. Landet har allerede begynt å utvikle et program for å redusere utslippene av svoveldioksyd og ni-

trogenoksyder. Det er anslått at totalutslippet kan reduseres med 30 prosent ved hjelp av renseteknologi. Prisen blir på drøyt 4,6 milliarder kroner.

EF-program

Tsjekkoslovakia fikk 240 millioner kroner i år fra EFs PHARE-program. Selv dette romslige bidraget er ikke nok til å rydde opp, gamle bedrifter med store utslipp skal legges ned. Miljøvernminister Josef

Vavrousek sier til New Scientist at Tsjekkoslovakia ikke har råd til en fullgod løsning av problemene.

– Vi har ikke nok penger til å rydde opp i forurensningen. Vi er forberedt på å bruke alt rensesutstyr vi kan få tak i, jeg vet at det finnes teknologi som renser utslippene 95 prosent. Men det er bedre med 60 prosent rensning enn ingenting, sier Vavrousek.

 OCCO NORWAY A/S
Drammensvn. 213
P.b. 91, Skøyen, 0212 Oslo 2
Tlf. (02) 73 23 03
Fax (02) 73 21 22

 YGGESETH AS

Økt krefthyppighet ved Dounreay

Hyppigheten av leukemi blant barn som bor nær Dounreay er fem ganger høyere enn ventet, viser en ny undersøkelse som britiske myndigheter har gjort.

RAGNHILD SVED

Undersøkelsen gir ingen forklaring på dette, men antyder at det kan være en sammenheng med bruken av strender som ligger innen 25 kilometer fra Dounreay.

Radioaktivitet kan konsentreres i havoverflaten og der nest bli fraktet i land med bøl-

ger og sjøsprøyt. Radioaktivitet i sedimentene bringes dessuten inn til strendene med bølger og tidevann.

Tidligere undersøkelser har påvist forhøyet krefthyppighet blant barn som bor nær Dounreay og Sellafield, de to anleggene for gjenvinning av radioaktivt avfall i Storbritannia. En undersøkelse fra i fjor, den såkalte Gardner-rapporten, fant

dessuten en sammenheng mellom barne-leukemi og barn av fedre som jobbet ved Sellafield. I den nye undersøkelsen heter det at samme konklusjoner ikke kan trekkes når det gjelder Dounreay, delvis fordi et lite antall – bare åtte barn – var med i undersøkelsen. Det understrekes likevel at dette ikke svekker konklusjonene i Gardner-rapporten.

Liten interesse for stråleforskning

Kunnskapene om hvordan lave doser radioaktivitet virker på folks helse er svært liten, og i Norge har det vært omtrent umulig å få støtte til å gjøre slike undersøkelser.

RAGNHILD SVED

– Det har vært umulig å få gjennomslag for at vi bør gjøre slike undersøkelser og enda vanskeligere å skaffe penger til det, sier overlege Jon Reitan ved Radiumhospitalet, inntil nylig ansatt ved Statens institutt for strålehygiene (SIS).

Per Oftedal, professor i generell genetik, er en av de få i landet som har gjort slike undersøkelser. Men også han opplevd mange avslag på søknader om prosjektstøtte.

– Årsaken til den manglende interessen kan dels være at virk-

ningene av lave stråledoser er små, dels at skadene er vanskelig å påvise. Mye av årsaken ligger vel også i at det er akseptert at undersøkelser skal gjøres der man venter å finne størst effekt – ved høye stråledoser. Jeg mener dette er feil, og har selv gjort undersøkelser hvor jeg mener å finne virkning av lave stråledoser, sier Oftedal.

Johan Baarli, direktør ved SIS, er kanskje den som oftest og mest standhaftig nedtoner mulighetene for at lave stråledoser kan gi helseskader. – Angst er et vel så stort problem i forbindelse med radioaktiv stråling som de fysiske skadene.

sier han i Dagbladet sist søndag.

Men verken Jon Reitan eller Per Oftedal mener det er noen klar sammenheng mellom SIS-ledelsens holdning og den lave prioriteringen av lavstråleforskningen. Oftedal mener SIS uttrykker en holdning som mange deler, og at det største problemet kanskje ligger i samarbeidet mellom de tre mektige allierte innen strålevern, nemlig det militære, atomenergi-produzentene og den medisinske strålehygien. Disse er alle interessert i ro omkring spørsmål om radioaktiv stråling.

Takk for støtten!

DYNO

ALUSCAN
■ Gjenvinning/resirkulering
ALUSCAN A/S: Box 116, N-0462 Rausand, Norway
Telephone: + 47 (0) 72 33 106
Telefax: + 47 (0) 72 33 416
Sales/marketing: Box 105, N-5450 Sunde, Norway
Telephone: + 47 (0) 54 73 000
Telefax: + 47 (0) 54 71 280

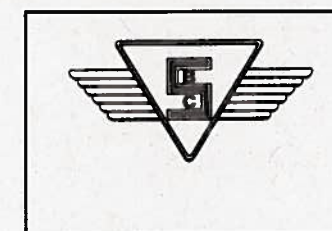
Thor Marcus Kjemiske A/S
tenker miljøvern
Tlf. 02-25 06 00

HELSE
har sammenheng med MILJØ
 Norges Apotekerforening
Postboks 5070 Majorstua
0301 OSLO 3
Tlf. (02) 69 60 40

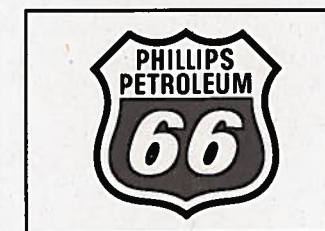
 NORSAS
AS NORSK SPESIALAVFALLSELSKAP
Pb 94, 1324 Lysaker
Tlf. (02) 73 08 40

NORGES
DAGLIGVAREHANDELS
FORBUND

 Norsk Jernbaneforbund
organiserer personalet i en miljøvennlig transport-bedrift.

 NMD
NORSK MEDISINALDEPOI

 John O. Borge as
Ringeriksv. 197, 1314 Skui
Tlf. (02) 13 54 90

JOTUN CORRO COAT

 Elkem Sauda

Takk for støtten!

Pappersgruppen
Postboks 4207, Torshov, 0401 Oslo 4
Tlf. (02) 71 01 71

NSB

Elkem Energi

OLJEINDUSTRIENS LANDSFORENING

NNV mot Gardermoen

Naturvernforbundet sier i en høringsuttalelse at utbygging av hovedflyplass på Gardermoen vil ha så store negative virkninger på natur og miljø, at prosjektet ikke kan gjennomføres.

ANDERS GJESVIK

Naturvernforbundet har gitt en høringsuttalelse til programmet for konsekvensutredning for Gardermoenprosjektet. NNV er i mot en hver storflyplass. Hovedinnvendingene mot en hovedflyplass på Gardermoen er:

- Tilrettelegging for økt flytrafikk med økte utslipp av klimagasser, store helsefarlige lokalutslipp (sot, NOx, hydrokarboner og tungmetaller og støyp problemer).
- Tilsvarende problemer fra økt biltrafikk til og fra flyplassen (Akershus Vegkontor har beregnet økningen til 750 millioner bilkilometer).
- Reduksjon av Norges største sammenhengende jordbruks-

distrikt.

- Forurensning av Norges største grunnvannsreservoar.
- Store friluftsområder blir ødelagt av støy.

Blind vekst

Naturvernforbundet reagerer på at Stortinget bare skal ta stilling til ett alternativ som blindt baserer seg på en sterk økning i flytrafikken. Det etterlyses mer miljøvennlige alternativer som jernbane, regionale flyplasser og tilrettelegging for mindre transport.

Programmet for konsekvensutredninger er sendt ut til høring flere måneder etter at de aktuelle utredningene har startet. NNV frykter at høringen bare er et pliktlop, at de fleste planer allerede er fastsatt og utført. De knappe tidsfristene

for høringen vil uansett gå ut over kvaliteten på planleggingsarbeidet.

Miljøvits II

Kjøpmann til kunde: - Vil De ha en papirpose og ødelegge et tre, eller foretrekker De en plastpose som forsøpler naturen?

I SAMSPILL MED NATUREN

ØKOLOGISK HAGEBRUK

Sissel Hansen, Emil Mohr, Vidar Synnevåg, Geir Vie

Boka legger vekt på samarbeid med naturen. Hageeiere kan stimulere veksten av mikroorganismer, meitemarker og andre smådyr i jorda ved å tilføre kompost og annet

organisk materiale, og ved ikke å bruke kjemiske sprøytemidler og lettloeselig kunstgjødse. Organismene sørger for at planterestene brytes ned slik at næringstoffene blir

63 s. A4-format. Hft. Kr 128,-

I bokhandelen eller direkte fra

Landbruksforlaget

Boks 3647, Gamlebyen, 0135 Oslo 1.
Tlf. (02) 17 33 40

HØYSPENNINGSANLEGG

BLX

BELAGT LINE SYSTEM

- Økt driftssikkerhet - tåler sammenslag av de isolerte fasene ved trefall, vindkast o.l.
- God korrosjonsbeskyttelse
- Traségate i skog reduseres til 4 m.
- Mindre grunnavstøelse og ryddearbeid.
- Redusert faseavstand til 50 cm horisontalt.
- Lave vedlikeholdsutgifter.
- Miljøvennlig
- Ikke bruk av spesialverktøy.

EBA NORSK KABEL
INNGÅR I ASEA BROWN BOVERI

Takk for støtten!

TOTAL

FRIGOSCANDIA

AGA

VVS RÅDGIVNING

STORST. 54, 2000 LILLEHAMMER
TELEFON (062) 53 615 - TELEFAX (062) 58 608
HUNNSVEIEN 5, 2800 GJØVIK - TELEFON (061) 80 690

Rainbow
miljømaskin

Rainbow Buskerud A/S
Telefon 03/81 90 00

RACAL NORGE A/S

The Electronics Group
5031 LAKSEVÅG, BERGEN
NORWAY

Helgelandsgruppen

Austevoll kommune

Kjemisk Forbund

Delikat PVC-press fra Naturvernforbundet

Delikat fabrikker er i ferd med å fjerne PVC-plasten fra salatbegerne. Årsaken er press fra Naturvernforbundet og den svenske miljøvernministeren.

ANDERS GJESVIK

Utskiftningen har ikke skjedd med lett hjerte. Direktør Willy Hyldetoft sier til bransjebladet Plast-Industrien at han mener at PVC-plasten ikke er miljøskadelig, og at utskiftningen skyldes press fra naturvernforbundet. Hyldetoft sier at Naturvernforbundets motvilje baserer seg på mangelfull informasjon om luftforurensning ved avfallsbrenning.

Delikat fabrikker i Drammen er i ferd med å bytte ut PVC med plasstoffet A-Pet i salatbegerne, det meste skal være byttet ut innen somme-

ren. Leverpostebegerne i PVC blir foreløpig ikke skiftet ut, fordi Delikat har problemer med å få tak i en erstatning. Det er mange som skifter ut PVC, og etterspørselen etter A-Pet er meget stor.

- Vi har hatt en del innkjøpsproblemer fordi utskiftningen har skjedd raskt, men det ser ut til at A-Pet blir en fullgod erstatning for PVC, sier teknisk direktør Kåre Espedal.

Opinionen har talt

I fjor inngikk emballasjeindustrien i Sverige en frivillig avtale med miljøvernminister Birgitta Dahl om å fjerne PVC i

emballasjen. Delikat har et stort marked i Sverige, og ble nødt til å følge med i utskiftningen. Teknisk direktør Espedal mener at den svenske miljøvernministeren ble utsatt for press fra opinionen, og tviler på at det er godt nok vitenskapelig belegg for PVCens miljøfiendlighet. Det samme gjelder utskiftningen i Norge.

- Men opinionen har sagt at PVC ikke er bra, og da betyr ikke det vitenskapelige noe. Vi må forholde oss til markedet, sier Espedal.

Bjugn Industrier A/S
Renovasjon av fiskeavfall fra oppdrettsanlegg og industri.
Kontakt Fagerbæk.
Tlf. 076/28 540

Karmøy Fiskemat

NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

VIKING
REINHOLD AS
Tlf: (02) 95 06 90

Sparebanken BIEN

IndustriBanken

WENMA
ELEKTRONIKK
SPESIALFIRMA I KOMMUNIKASJON

TRAMSBUSS
- for et bedre miljø

K.A.H. PROSJEKT A/S
Partner i BYGGRESSURS A/S
Ole Deviks vei 4 0666 Oslo 6

BIO MEDICA

ALFA-LAVAL INDUSTRI

DUO

Ny hormonskandale i EF

Stoffet kalles «angel dust» – englestøv. Det selges til pengegriske bønder som blander det i fôret for å øke kjøttvekta hos storfe. En større smugler- og distribusjonslaga er nettopp avslørt i Irland, og det er beslaglagt stoff til en verdi av minst en million kroner, skriver den britiske avisen Financial Times.

ODDVAR LIND

«Angel dust» ble i sin tid brukt som betegnelse på et rusmiddel som gir hallusinasjoner. Det var i hippienes tid på 1960-tallet. Denne gangen dreier det seg om et adrenalin-liknende hormon, en såkalt beta-agonist. Slike hormoner brukes i små doser til å behandle luftveissykdommer hos dyr. I større doser gir det en dramatisk reduksjon i fettinnholdet og en kraftig økning i kjøttmengden hos storfe. I Frankrike betales det over 400.000 kroner for en kilo av stoffet.

– Kjøttet fra dyrene som hormonbehandles, smaker ikke godt. Det inneholder mye vann og skrumper inn ved steking og koking. Det er dessuten så «hardt» at slakterne klager over at knivene fort blir sløve, skriver Financial Times, som ikke utelukker at avsløringene hittil bare er toppen av et isfjell.

Store problemer

– Kjøttindustrien i EF sliter med store problemer. Priser og subsidier går ned. Hensikten er

blant annet å bli kvitt de enorme overskuddslagrene som nå kommer opp i mer enn 700.000 tonn. Samtidig synker forbruket i Europa, blant annet som følge av frykten som oppsto etter kugalskapen i England. Hvis det ikke treffes nødvendige tiltak, kan «angel dust» bli den overdosen som bringer næringen i kne, skriver avisen.

Irske bondeorganisasjoner mener at bare en liten del av storfeet behandles med hormoner av denne typen. Men andre tror at bruken av «angel dust» har økt raskt den siste tiden, ikke minst fordi det er store penger å tjene. Irske bønder har tidligere hevet subsidier fra EF-kassa ved å drive kvegflokker fram og tilbake over grensa til Nord-Irland.

Sterke reaksjoner

På offisielt hold i Irland er reaksjonene sterke. – Vi må bruke alle midler for å stanse bruken av «angel dust», uttalte Irlands landbruksminister Michael O'Kennedy etter den siste avsløringen. Han må også rydde opp i egne rekker. En ansatt i landbruksdepartementet i Dublin er mistenkt for

å være innblandet i skandalen.

Storfekjøttet er en viktig del av irsk økonomi. Det står for 40 prosent av landbruksproduksjonen og sju prosent av den totale eksporten. Det er altså mye som står på spill.

«Angel dust» kom til Irland for om lag et år siden. – Alle med synet i behold kunne se hva som foregikk. Men regjeringen vendte ryggen til, sier en ekspert som kjenner den irske kjøttindustrien til Financial Times.

Forbud

EF-landene innførte forbud mot hormoner i 1988. Det førte til en «hormonkrig» over Atlanteren, siden EF nektet å importere hormonbehandlet kjøtt fra USA. Det eksisterer fortsatt et svart marked for slike stoffer i EF, men ingen vet hvor omfattende det er. Bruken av «angel dust» er en stygg påminnelse om at det finnes mennesker som kynisk utnytter slike preparater for å skaffe seg ekstra fotjeneste.

«Angel dust» er ikke ufarlig. Det kan føre til hjerte- og nyrsvikt hos dyra som utsettes for det.

Det britiske rådet for naturforskning (NERC) har åpnet et nytt klimaforskningssenter i Southampton. Forskerne ved senteret skal delta i et sjuårig program som tar sikte på å lage en modell for datasimulering av havstrømmer, som er en viktig faktor for å kunne forutse det framtidige klimaet.

Prosjektet, som er kostnadsberegnet til minst ti milliarder kroner, involverer forskere og forskningsskip fra mer enn 40 nasjoner, samt fire satellitter.

Forskerne ved senteret mener at datasimulatorer i løpet av ti år vil kunne produsere de-

taljerte og troverdige spådommer omkring klimaet i neste århundre, inkludert eventuelle forandringer som skyldes forurensning.

Sverige forbyr febertermometre med kvikksølv fra 1. januar 1992. Innen år 2000 skal alle batteriholdige batterier være fjernet fra handelen, heter det i den nye svenske miljøproposisjonen.

Kasserte febertermometre avgir hvert år ett tonn kvikksølv til den svenske avfallshaugen. Termometrene skal ifølge miljøforskriftene samles inn og

behandles som spesialavfall, men i praksis havner de fleste av dem på dynga. I Sverige forbrukes det hvert år 660.000 febertermometre som tilsammen inneholder 1.170 kilo kvikksølv.

Som et ledd i den svenske kvikksølvutfasingen skal helsemyndighetene se nærmere på om det går an å kvitte seg med amalgam som tannfyllingsmateriale.

I Danmark har Folketinget vedtatt å stanse bruk av amalgam i 1999.

Takk for støtten!

NOVUS FORLAG

VITENSKAPELIGE
BØKER OG TIDSSKRIFTER

SNSI

Store Norske
Stinnes Intercoal AS

Vannkraft –
finnes det
egentlig noe
alternativ?

Vassdragsregulantenens
forening (VR)

KRISTIANSAND DYREPARK

Gilde

Bøndernes Salgslag

**KVERNHUSVIK
SKIPSVERFT AS**

MELANDSJO

Leca®
GIR SUNNE HUS

Rjukan Metall a.s